

ОТНОСНО ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ТАБЛИЧЕН ПРОЦЕСОР ПРИ ФОРМИРАНЕ И ОТЧИТАНЕ НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА

Ю. Ковачева, Д. Петрова

Висше училище “Колеж по телекомуникации и пощи” –

София

yuliona@inbox.ru, da_ni68@abv.bg

РЕЗЮМЕ: *Разработен е електронен модел на ведомост за работни заплати на служители от подделение на “Български пощи” ЕАД. Акцентирано е върху възможните видове начисления и удържки, характерни за отрасъл съобщения.*

Ключови думи: *salary, salary structure, payroll, sheet processor, MS Excel*

Работната заплата е основен елемент на цената на труда, който отразява пряко вложения труд от отделните работници и служители. От гледна точка на работодателя работната заплата е преди всичко разход за дейността, отразяващ конкретно вложения труд от страна на наетия персонал. От гледна точка на работниците и служителите работната заплата е онази част от техните доходи, получавани от работодателя, която има най-пряка връзка с вложения труд.

Структура на работната заплата

За да се изясни по-добре структурата на работната заплата, е необходимо да се конкретизира съдържанието на някои специфични понятия, като: основна заплата, допълнителни възнаграждения, брутна заплата и др.

Основната заплата е съществен елемент от трудовия договор между работодателя и съответния работник или служител. Като правило тя се определя въз основа на дейностите, операциите и функциите, които трябва да извършва трудещия се, които обикновено са регламентирани в т.нар. длъжностни характеристики.

Допълнителните възнаграждения са доплащания към основната заплата, неотчетени при нейното определяне, като:

- Допълнителни възнаграждения, регламентирани в законодателството, например: допълнително възнаграждение за извънреден труд, за нощен труд, за работа в празнични и почивни дни и т.н.;
- Допълнителни възнаграждения за резултати от труда – премии, целеви награди, допълнително възнаграждение за годишни резултати (13-та, 14-та и т.н. заплата) и др.;
- Специфични допълнителни възнаграждения – те се регламентират най-често в отделните предприятия.

Брутната заплата е общата сума, която се начислява за съответния период от време. Тя включва полагащата се за периода основна заплата и допълнителни възнаграждения.

Основни нормативни документи, свързани с формирането на работната заплата

- *Кодекс на труда* – тук са формулирани механизмите за определяне, договаряне и изплащане на трудовите възнаграждения.
- *Наредба за структурата и организацията на работната заплата*, с която се определят структурата и организацията на работната заплата, видовете и минималните размери на допълнителните трудови възнаграждения, както редът и начинът за определяне и изчисляване на трудовите възнаграждения.
- *Колективният трудов договор* обхваща въпросите за минималната заплата; основните заплати на работниците и служителите; допълнителните трудови възнаграждения със задължителен характер; обезщетенията; социалните придобивки и пр.
- *Национална класификация на професиите и длъжностите*, която се използва при разработването на система за определяне на основните заплати и е задължителна за всички предприятия, независимо от формата им на собственост.
- *Вътрешна нормативна уредба за работната заплата*, която предприятията разработват в съответствие с Кодекса на труда, другите нормативни актове за стопанската дейност, колективните трудови договори и споразуменията по работната заплата.

- *Кодексът за социално осигуряване* урежда обществените отношения свързани със задължителното социално осигуряване и определя размера на осигурителните вноски.
- *Законът за здравното осигуряване*, регламентиращ категориите осигурени лица и реда за внасяне на здравните им вноски.

Анализ на работната заплата в териториално поделение “Софийски пощенски съобщения” при “Български пощи” ЕАД

Териториално поделение “Софийски пощенски съобщения” предоставя широка и разнообразна гама пощенски услуги за страната и чужбина.

Брутната работна заплата в ТП “СПС” се състои от:

1. *Основна работна заплата*, определена съгласно действащата нормативна уредба и прилаганата система за заплащане на труда;
2. *Допълнителни трудови възнаграждения*, определени в Кодекса на труда, в наредбите, в друг нормативен акт или в Колективен трудов договор [1], например:
 - за придобит трудов стаж и професионален опит – заплаща се 1% за всяка година действително отработено време;
 - за образователна и научна степен, свързана с изпълняваната работа;
 - за нощен труд;
 - за време на разположение;
 - положеният извънреден труд и др.
3. *Специфични допълнителни възнаграждения*, включващи:
 - на персонала изплащащ пенсии – на пощенски раздавачи, изплащащи пенсии в дома на пенсионера, се изплаща допълнително месечно трудово възнаграждение в размер на 0.03% върху изплатената от него парична сума за пенсии през месеца;
 - на персонала по разпространение на ежедневния и периодичен печат - 1 % върху сумата на набраните абонаменти за абонати физически и юридически лица от пощенски служители, 2 % върху сумата на набраните абонаменти за абонати физически и юридически лица от пощальони и 2 % от оборота на продадените от пощенски служители вестници и списания;
 - на персонала, ангажиран по договора с “Български спортен тотализатор” – на пощенските служители, пряко ангажирани с приемането на залозите и изплащането на печалбите се заплаща в

размер на 40 % от общия размер на получените възнаграждения по т. 6 от договора;

- на персонала работещ без естествено осветление – се изплаща допълнително възнаграждение в размер на 7.6 % от началната работна заплата за дружеството;
- на персонала, работещ на обекти над 1200 м. надморска височина, се изплаща допълнително месечно възнаграждение в размер на 70 % от началната работна заплата за дружеството и др.

Ежегодно в ТП “СПС” се договарят средства за *социални разходи*, включващи: помощи за трудова злополука, при професионална болест и за лечение; помощи на работници и служители при смърт на член от семейството; помощи за лечение на деца на работници и служители; за новородено дете; при пенсиониране на работник или служител с 25 и повече години непрекъснат трудов стаж в “Български пощи” ЕАД; еднократни празнични плащания; месечни средства за порцион и други.

Съблюдавайки изброените основни нормативни документи, е разработен електронен модел на *Ведомост за работните заплати* или т. нар. *Разчетно-платежна ведомост*, която се състои от две части - *начисления* (основна работна заплата и допълнителни възнаграждения) и *удръжки* (данък върху доходите на физическите лица, осигурителни вноски, редовен аванс, профсъюзен членски внос и пр.) [2].

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	
РАЗЧЕТНО ПЛАТЕЖНА ВЕДОМОСТ ЗА РОДЕНИ СЛЕД 1959Г.																
4	6811111111	ДАНИЕЛА	ПУКАНОВА	ПЕТРОВА	м.Март	раб.ден	22	НАЧИСЛЕНИЯ	БРУТНО ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕ	680.19	УДРЪЖКИ ЛИЧНИ	ОБЩА СУМА	642.74	УДРЪЖКИ Р/Л	о раб час.	
5	СЧЕТОВОД	СЕКТ СЧЕТОВ						Раб. запл.	22	553.00	8% здр в/у 210	8%	8% здр в/у 210	8%		
6	ГТСО:	23г.	7м.	15 дни	Заплата:	553.00		Тр.сти ПО	23%	127.19	Ф."ОЗМ"	1.40%	9.52	Ф."ОЗМ"	2.10%	
7	ГТСС:	23г.	7м.	15 дни	Отр.Дни	22	ЧД	Болн.от р-л			Ф."Пенсия" соц	4.90%	2.45	Ф."Пенсия"со	6.10%	
8	ГТСФ:	19г.	7м.	15 дни	МОД:	370.00					Здр.вноска	3.20%	21.77	Здр.вноска	4.80%	
9																
10											Здр.вн.бонус Р.	4.80%				
11								Поевт.хр.	100%	50.00	Здр.вн.соц.раз	3.20%	1.60	Здр.вн.соц.раз	4.80%	
12											Ф."Пенсия"	4.90%	33.33	Ф."Пенсия"	6.10%	
13											Ф."Безработица"	0.40%	2.72	Ф."Безраб."	0.60%	
14											УПФ социални	2.20%	1.10	УПФ социални	2.80%	
15											УПФ	2.20%	14.96	УПФ	2.80%	
16											Всичко:		87.45	Ф."ТЗПБ"	0.70%	
17											ВСК чл.внос		20.00			
18											Преводна такса		0.50			
19											Чл.внос "Поддрег"	0.70%	4.05			
20											ДОД	10%	64.27			
21											Експресбанк		553.91			
22	Сума за получаване:				ФРЗ	680.19		Сума начисления:		730.19	Сума удъръжки:		176.28	Сума удъръжки:		
23					Коректни данни			Изчисляване ден болн.от р-л			Раб запл.отр.дни			Здр.вн.бонус Р.		
24	Легенда:								553.00		25.14		20.16			
25	ГТСО:	Годишен трудов стаж общо							127.19					0.92		
26	ГТСС:	Годишен трудов стаж по специалността							680.19							
27	ГТСФ:	Годишен трудов стаж във фирмата							30.92							

Фиг. 1

В електронния модел на Разчетно платежната ведомост (фиг. 1), са заложени и формули, позволяващи определяне заплащането при отпуск по болест, платен годишен отпуск и др [3].

Допълнително в модела е предвидена проверка на т. нар. *минимален осигурителен доход* (МОД), който е свързан с щатната заплата на всеки работник и служител. При промяна на тази заплата в понижение или при назначаване на нов работник/служител със заплата под МОД, в определена клетка на екрана това се индицира и е предпоставка заплата да бъде коригирана [4]. Въз основа на ведомостта за всеки служител се формира *индивидуален Фиш*, показан на фиг. 2.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
1										
2	ТП "СПС"-СОФИЯ								Март	20
3	Направление:01000 УПРАВЛЕНИЕ Звено:01130 СЧЕТОВОДСТВО									
4	6811111111 ДАНИЕЛА ЛУКАНОВА ПЕТРОВА СЧЕТОВОДИТЕЛ (СЕКТОР.СЧЕТОВ.)									
5	ГТСО: 23г. 8м. 15д.						Основна заплата:		553.00	
6	ГТСС: 23г. 8м. 15д.			ГТСФ: 19г. 4м. 12д.			Отр. Дни:		22	
7										
8	НАЧИСЛЕНИЯ					УДРЪЖКИ				
9	Работна заплата	22	дни	553.00	8% здр.в/у 210	8%				
10	Тр.стаж и ПО	23%		127.19	Ф."ОЗМ"	1.40%	9.52			
11	Поевтиняване храна			50.00	Ф."Пенсии"соц.	4.90%	2.45			
12					Здр.вноска	3.20%	21.77			
13					Здр.вн.соц.разх	3.20%	1.60			
14					Ф."Пенсии"	4.90%	33.33			
15					Ф."Безработица"	0.40%	2.72			
16					УПФ социални	2.20%	1.10			
17					УПФ	2.20%	14.96			
18					ВСК чл.внос		20.00			
19					Преводна такса		0.50			
20					Чл.внос "Подкрепа"	0.70%	4.05			
21					ДОД	10%	64.27			
22					Експресбанк		553.91			
23	Всичко:				730.19	Всичко:			730.19	
24	Облагаема сума:		642.74							
25	Брутно възн.:		680.19							
26	Сума за получаване:		0.00	Подпис:						
27										

Фиг. 2

Използвайки богатите възможности на табличен процесор *MS Excel*, между моделите на ведомост за работни заплати и всички допълнителни документи, като: справки (фиг. 3), рекапитулации (фиг.4), фишове за заплати, таблици и пр., са реализирани динамични връзки (фиг. 5). Чрез тях се обменя и актуализира необходимата счетоводна и нормативна информация.

	A	B	C	D	E	F	G
1							
2	ТЕРИТОРИАЛНО ПОДЕЛЕНИЕ "СОФИЙСКИ ПОЩЕНСКИ СЪОБЩЕНИЯ"						
3							
4			СПРАВКА				
5							
6			за изплатени пенсионни картони по домовете				
7			от ПС София 136 за месец март 2010г.				
8							
9	ЕГН	Име, Презиме, Фамилия	Длъжност	Отр. дни по форма 76	Брой на пенс. картони	Сума на пенс. картони	0.03% върху сумата на пенс. картони
10	5611111111	Иван Ангелов Колев	пощ. разд.	22	20	5437.98	1.63
11	5622222222	Нина Петрова Петрова	пощ. разд.	17	32	9456.25	2.84
12							
34							
35			Общо:	39	52	14894.23	4.47
36							

Фиг. 3

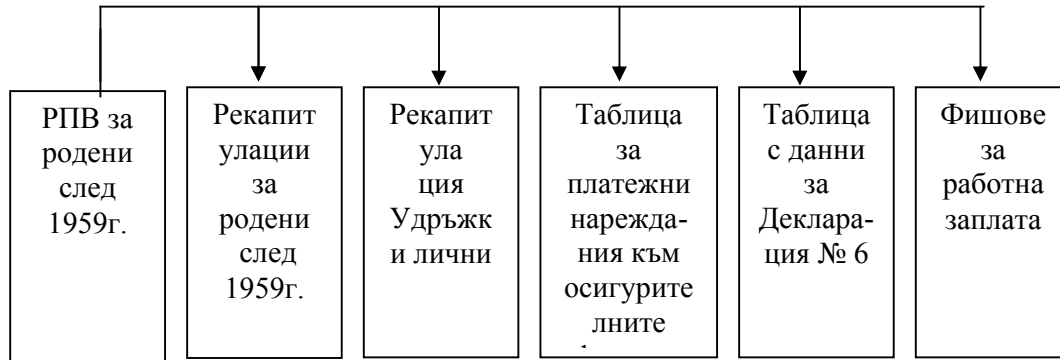
The screenshot shows a Microsoft Excel spreadsheet with two tables. The first table, titled 'РЕКАПИТУЛАЦИЯ ЗА УДЪРЖКИ ЛИЦНИ', has columns for 'Редовен доход 1999г.', 'Редовен доход 1990г.', and 'Обща сума'. The second table, titled 'ПЛАТЕЖНИ НАРЕЖДАННЯ - ОСИГУРОВКИ', has columns for 'ФОНДОВЕ', 'ВЪЗ ПЛАЩАНИЕ', and 'СУМА'.

	Редовен доход 1999г.	Редовен доход 1990г.	Обща сума
Ф. "ОЗНА"	28.77	14.39	43.16
Ф. "Пенсион" соц.	4.90	7.10	12.00
Задължителна	41.05	32.90	73.94
Задължителна разд.	3.20	3.20	6.40
Ф. "Пенсион"	62.68	72.99	135.64
Ф. "В работата"	3.13	4.11	7.24
УДФ - окръжен	2.20		2.20
УДФ	28.23		28.23
ДСК - износ			40.00
Пенсионна карта			1.00
ДСК			220.61
Износ "Поддръжка"			1.63
Канцелария			535.91
ДСК			457.86
Всичко:			1691.00

ФОНДОВЕ	ВЪЗ ПЛАЩАНИЕ	СУМА
ДДС 15.5% СОФИЙСКИ ПОЩЕНСКИ СЪОБЩЕНИЯ	550101	209.48
ДДС 20.3% СОФИЙСКИ ПОЩЕНСКИ СЪОБЩЕНИЯ	550101	210.54
ТЪЛЪ	550149	16.19
11% Ф. ПЕНСИОН ВЪРХУ СОЦ. РАЗХОДИ	550129	11.00
10% Ф. ПЕНСИОН ВЪРХУ СОЦ. РАЗХОДИ	550139	14.00
Ф. ДИПО ВЪРХУ ЗАПЛАТИ	550133	64.34
Ф. ДИПО 5% ВЪРХУ СОЦ. РАЗХОДИ	550123	5.00
ЗДРАВНИ ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ	550101	205.44
ДДС	111212	230.83
Всичко:		946.29

Фиг. 4

Електронните модели са тествани с реални данни от ТП "СПС" за месец март 2010г., с което бе доказана тяхната работоспособност.

Фиг. 5

Заклучение

Едни от най-популярните софтуерни приложения в българските фирми и организации са програмните продукти за автоматизирано изчисляване на работната заплата и управление на човешките ресурси [5]. Задължителното представяне на данните на технически носители (дискети, флаш-памет и др.) за Националната агенция по приходите и необходимостта от следене на разходите за труд във фирмите, са някои от факторите, които стимулират въвеждането им. Популярността им се дължи и на факта, че хората безусловно са важен ресурс в конкурентната надпревара между фирмите.

От предлаганите в момента софтуерни разработки, като познати могат да се посочат HeRMeS, MicroInvest TP3 и ЛС, Бизнес навигатор – заплати, Teres, Омекс2000, Аладин, Харис, Тереза – Тонеган (внедрен в ТП “СПС”) и др. [6]

В повечето фирми на еднолични търговци, както и в малките и средни предприятия, броят на служителите или работниците не е голям. Според авторите, в тези случаи за автоматизирано съставяне на ведомостта за работни заплати може успешно да се използва стандартното програмно осигуряване, налично във всеки офис - *MS Office*, в т.ч. *MS Excel*. Този извод се потвърждава, както с разгледаната разработка, така и от счетоводната практика при изчисляване на работната заплата в реално действащи малки и средни фирми.

Литература:

[1] Колективен трудов договор на “Български пощи” – ЕАД.

[2] Ковачева Ю., Ръководство по автоматизирани финансово - счетоводни технологии, ИЦ при КТП, С., 2004.

[3] Петрова Д., Анализ на работната заплата в териториално поделение “Софийски пощенски съобщения” (дипломна работа), С., 2010.

[4] Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2010г.

[5] Мирчев М., Ю. Ковачева, Ст. Хаджиева. Приложение на информационните технологии за управление на човешките ресурси. Сб. “Съвременни управленски практики”, УИ “Стопанство”, София, 2006.

[6] Сп. СЮ, бр. 3, ICT MEDIA, С., 2010.

Abstract: *An electronic model of “Bulgarian Posts” PLS division payroll has been developed. It accounts for the possible kinds of deficits and stoppages that are specific for postal services.*